

اندازه‌گیری ارزشهای دانشجویان دانشگاه پیام نور استان تهران

محمود اکرامی^۱، زهرا دشتوان اردستانی^۲ * و امیر هوشنگ فرهد^۳

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی نظام ارزشها در دانشجویان از طریق اندازه‌گیری ارزشهای دانشجویان در هر یک از سطوح، رتبه‌بندی نظام ارزشها و تعیین رابطه ویژگیهای فردی با نظام ارزشهای دانشجویان بوده است. جامعه آماری ۶۰۰۰ نفر دانشجوی مرکز تهران در مجتمع‌های علوم انسانی و علوم پایه بودند. در مجموع ۳۵۰ نفر با روش نمونه‌برداری خوشه‌ای به طور تصادفی انتخاب و از پرسشنامه نظام ارزشهای آلپورت، ورنون و لیندزی برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد. اعتبار ابزار سنجش برای هر یک از ارزشهای شش‌گانه نظری، اقتصادی، هنری، اجتماعی، مذهبی و سیاسی به ترتیب برابر ۰/۸۶، ۰/۷۷، ۰/۸۳، ۰/۸۱، ۰/۸۲ و ۰/۷۹ به دست آمد. نتایج نشان داد که هر یک از ارزشها در جامعه مورد مطالعه رتبه‌ای بالا داشتند. همچنین، متغیر ارزش هنری بالاترین رتبه و ارزش مذهبی پایین‌ترین رتبه را داشتند و ارزشهای سیاسی، اقتصادی، نظری و اجتماعی در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار داشتند. در این پژوهش رابطه ویژگیهای فردی نیز با متغیرهای شش‌گانه نظام ارزشهای دانشجویان مدنظر قرار گرفت و این نتایج به دست آمد: جنسیت با ارزش اقتصادی و ارزش هنری، تأهل با ارزش اقتصادی، سن با ارزش هنری، مقطع تحصیلی با ارزش اقتصادی و نوع دانشکده با ارزش هنری رابطه دارد. در متغیرهای فردی دیگر با هیچ یک از ارزشها رابطه معنادار مشاهده نشد.

کلید واژگان: ارزش نظری، ارزش اقتصادی، ارزش هنری، ارزش اجتماعی، ارزش سیاسی، ارزش مذهبی، دانشجویان، دانشگاه پیام نور استان تهران.

مقدمه

ارزشها یکی از ابعاد مهم و اساسی شخصیت در زندگی فردی و اجتماعی به‌شمار می‌آید. ارزشها بر دو گونه ارزشهای فردی و ارزشهای اجتماعی تقسیم می‌شود. به گفته سیمادی و کمالی (Simadi and

۱. استادیار دانشکده علوم انسانی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران: m32.ekrami@gmail.com

۲. کارشناس ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

* مسئول مکاتبات: Dashtevan@yahoo.com

۳. کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران: Farahbod 88@yahoo.com

پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۵/۱۷

دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۱۰/۲۸

(Kamali, ۲۰۰۴) ارزشهای فردی قضاوت و مرجحات افراد در خصوص مفاهیم عینی و ذهنی است و چنان که شوارتز (Schwartz, ۱۹۹۹) بیان می‌کند، ارزشهای اجتماعی از جمله ارزشهای فرهنگی نیز برابند قضاوت افراد جامعه در باره اصالت آرمانهای جامعه است. مجموعه ارزشهای فردی نظام ارزشهای هر فرد را تشکیل می‌دهد.

اسمیت و شوارتز (Smith and Schwartz, ۱۹۹۷) معتقدند که نظام ارزشهای فرد چارچوبی برای تعیین رفتار و عکس‌العمل مناسب فرد در هر موقعیت است. لیندزی بیان می‌کند که ارزش مفهومی است که نشان دهنده مجموعه‌ای از گرایشها و معیاری نزد فرد در موقعیتهای اجتماعی است که هدفهای کلی را در زندگی تعیین می‌کند و در رفتار عملی یا لفظی فرد آشکار می‌شود و بدین ترتیب، ارزشها اختیار نهایی و واقعی و عکس‌العمل احساسی را مشخص می‌کنند (Ekrami, ۲۰۰۹). گادت (Godet, ۱۹۹۴) می‌گوید که به دلیل آنکه ارزشها از ویژگیها و خصوصیات احساسی و عاطفی انسان است، این خصوصیت از طریق یادگیری شکل می‌گیرد و تغییر می‌کند. همچنین، گادت اشاره می‌کند که دانشگاهها از جمله نظامهای اجتماعی هستند که نیروی محرکه آگاهی بخش و برج فرماندهی فکر جوامع شناخته شده‌اند (Ekrami, ۲۰۰۹). یونسکو در مواردی از رسالتهای دانشگاه ذکر می‌کند: دانشگاهها متعهدند دائماً در خصوص اشاعه فرهنگ توحید و یکتاپرستی، محبت و اخوت، نظم اجتماعی و وجدان کاری، حساسیت و تعهدپذیری اجتماعی و ارزشهای فردی و ملی تلاش مجدانه و پیگیر داشته باشند. افراد در هر جامعه‌ای که متولد می‌شوند، ارزشها و معیارهای آن جامعه را فرا می‌گیرند و آن ارزشها آنها را هدایت می‌کند و باورهایی در باره مطلوبیت و اهمیت در آنها ایجاد می‌کند و از آنجا که ارزشها از ویژگیهای عاطفی هر فرد است، این خصوصیت نیز از طریق یادگیری شکل می‌گیرد. چارچوب ارزشها از عوامل محیطی، اجتماعی، زیستی، روانی و عناصری نظیر فرهنگ حاکم بر جامعه، خانواده و ارزشهای آن، شرایط اقتصادی، دین، نژاد، شغل و سطح آموزش تشکیل شده است. به اعتقاد گادت (Godet, ۱۹۹۴) باید ساختار ارزش و چگونگی سازماندهی آن را تشخیص داد تا بر اساس آن پیش‌بینی‌های لازم صورت گیرد. به گفته نقیب‌زاده (Naqibzadeh, ۲۰۰۳) یک اصل تربیتی که مسئولان آموزشی باید به آن توجه کنند، این است که تربیت باید همراه با ارزشها، ایده انسانیت و با کل سرنوشت انسان سازگار باشد.

امروزه، در جامعه ایران با توجه به جوان بودن جمعیت از سویی و گسترش روز افزون آموزش عالی و افزایش تعداد دانشجویان از سوی دیگر، قشر جوان جایگاه خاصی یافته است و آگاهی از سلسله مراتب ارزشهای آنان نه تنها خواسته‌ها و اولویتهای این دسته از جوانان را آشکار می‌سازد، بلکه امکان پیش‌بینی تغییرات اجتماعی در پیش رو را فراهم خواهد ساخت؛ به عبارت دیگر، ارزشها مبنای جهتگیری شخصی هستند و بدین دلیل، در بیشتر موارد معیار انتخاب و تصمیم‌گیری قرار می‌گیرند. سلسله مراتب نظام ارزشی همیشه مد نظر روانشناسان، جامعه‌شناسان و کارشناسان تعلیم و تربیت بوده است و اینکه گروههای سنی مختلف در باره ارزشها چگونه فکر می‌کنند و به کدام ارزشها در گروه سنی خود اهمیت بیشتری می‌دهند، همچنین، آگاهی از سلسله مراتب ارزشی دانشجویان به‌عنوان بخشی از شاخصه‌های

کمی فرهنگی، بررسی و ارزیابی نظام‌مند و سامان یافته برنامه‌های فرهنگی دانشجویان را میسر می‌سازد. بدین ترتیب، بازشناسی ترجیحات ارزشی دانشجویان و اینکه آیا این ترجیحات ارزشی با توجه به جنسیت، تأهل، سال ورود به دانشگاه، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی و دانشکده تغییر می‌کند، پرسشهای اصلی این مطالعه است. آیا ارزشها مانند عواطف دستخوش حوادث متغیرند یا از امور نسبتاً ثابت فرد است؟ چگونه می‌توان ارزشهای فرد را احصا کرد؟ آیا ارزشهای فردی اولویت پذیر و سلسله مراتبی است؟ آیا ارزشها با ویژگیهای جمعیت شناختی (جنسیت، سن، تأهل، مقطع تحصیلات، رشته تحصیلی، سال ورود به دانشگاه و دانشکده ...) رابطه دارد؟ آیا می‌توان صاحبان ارزشهای متعالی (مورد نظر) را از دیگران بازشناخت؟ مطالعه و تحلیل ارزشهای فردی از آن نظر اهمیت دارد که منشأ بسیاری از رفتارهاست؛ نظام ارزشهای فردی نیز تا حدودی با عوامل محیطی از قبیل فرهنگ عمومی حاکم بر جامعه، والدین در خانواده و استادان در محیطهای آموزشی مرتبط است.

آپورت و همکاران (Allport et al., ۱۹۷۰) مطالعات خود را در بسط مفهوم «سلامت روان» انجام داده‌اند. آپورت روانشناسی است که به‌طور گسترده در زمینه تعداد زیادی از حوزه‌های شخصیت از قبیل خویشتن، انگیزش، ارزشها و شخصیت سالم مطلب نوشته است. از جمله آپورت و ورنون پرسشنامه‌ای شامل ۴۵ سؤال طراحی کرده‌اند که در آن شش ارزش بدین شرح ارزیابی می‌شود: ۱. ارزشهای علمی و نظری (حقیقت جویی، تجربه‌گری و استدلالی بودن، خردمندی، سازمان دادن به معرفت، انتقادنگری و...); ۲. ارزشهای اقتصادی (اهمیت ثروت، مالکیت پیشرفت اقتصادی، سودمندی امور و...); ۳. ارزشهای سیاسی (مسائل مربوط به قدرت و تسلط، آزادی، برابری، احزاب سیاسی، مسئولیت شهروندی و...); ۴. ارزشهای اجتماعی (صمیمیت در روابط انسانی، مشارکت، قانون مداری، نظم اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، نگرشهای اجتماعی و...); ۵. ارزشهای هنری (زیبایی دوستی، توجه به آثار هنری، آفرینش هنری، تحسین زیباییهای طبیعی، جاودانگی جمال و...); ۶. ارزشهای دینی (باورهای قدسی، تجربه و عملکرد دینی، پرهیزگاری، وحدت جویی، گرایش عرفانی، و...).

اینگلهارت (Inglehart, ۲۰۰۰) با نگاهی گذرا به تحولات چند دهه اخیر در جهان نشان می‌دهد که تغییراتی بسیار عمیق در باورها و ارزشهای مردم ایجاد شده و این تغییرات ناشی از تحولات سیاسی و اقتصادی جهان در عصر حاضر است. در تحقیقی که با عنوان «مطالعه ارزشهای جهانی» در چهار نوبت در سالهای ۱۹۹۰-۱۹۸۱-۱۹۹۵ و ۲۰۰۰-۱۹۹۹ و در آن باورهای مردم جهان [۶۰ کشور و در برگیرنده ۷۵ درصد جمعیت جهان و از انواع مختلف جوامع فقیر و غنی و از نژادهای گوناگون] بررسی شده است، حاکی از تغییرات بزرگ در ارزشهای مردم جهان است.

گرینفیلد (Greenfield, ۱۹۸۴) در زمینه فلسفه‌های طبیعی در باره ارزشها بررسی کرد، دیدگاهی که در آن ارزش جزء جداناپذیر از واقعیت قراردادی زندگی انسان است. انسان در باره واقعیتها می‌اندیشد و آنها را ارزیابی قرار می‌کند، اما جدایی این دو امکان ندارد، زیرا این دو با هم پیوند متقابل دارند.

- آلپورت و ورنون (Allport and Vernon, ۱۹۳۱) پژوهش بسیار حایز اهمیتی را در زمینه ارزشها انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که مردان در ارزشهایی از قبیل علایق نظری، اقتصادی و سیاسی نمرات بالاتری از زنان دارند. زنان در ارزشهای زیبایی شناسی و اجتماعی و مذهبی نمرات بیشتری دارند و به هنر علاقه خاصی نشان می‌دهند.
- موهان و شیئوران (Mohan and Sheoran, ۱۹۸۶) نیز در پژوهشی «با عنوان رابطه رفتار نوع‌دوستانه نوجوانان با شخصیت و ارزشهای آنان» که با استفاده از پرسشنامه آلپورت و پرسشنامه شخصیتی آیزنگ درخصوص ۲۰۰ دانش‌آموز دختر و پسر دبیرستانی با میانگین سنی ۱۶ سال انجام دادند، پی بردند که نوعدوستی به نحو برجسته‌ای با سن و ارزشهای اجتماعی و نظری همبستگی دارد.
- محمد خلیفه (Mohammad Khalifa, ۱۹۵۶) در پژوهشی با عنوان «بررسی روانشناختی تحول ارزشها» ضمن مقایسه ارزشهای حاکم بر دانشجویان مصری و عربستانی، نتیجه گرفت که اهمیت ارزشهای اجتماعی و مذهبی در دانشجویان عربستانی بیشتر از دانشجویان مصری است و برعکس، در دانشجویان مصری ارزشهای سیاسی، اقتصادی و هنری اهمیت بیشتری داشت. نویسندگان این تفاوتها را به وجود تمایزات فرهنگی بین این دو کشور نسبت داده‌اند.
- هلکما و همکاران (Helkma et al., ۲۰۰۳) در مطالعه‌ای رابطه بین سلسله مراتب ارزشها و مراحل رشد اخلاقی کلبرگ را در گروهی از دانشجویان رشته پزشکی بررسی کردند و نتیجه گرفتند که دانشجویانی که از ارزشهای بالایی برخوردار بودند، در مراحل بالاتری از رشد اخلاقی قرار داشتند. همچنین، آنان گزارش کردند که ارزشهای غالب دانشجویان در سالهای اول بیشتر جنبه نظری و در سالهای بعد جنبه عملی به خود می‌گرفت. جاکوب به نقل از بایلز نتیجه گرفته است که هماهنگی و انسجام ارزشها در دانشجویان سال آخر بیشتر از دانشجویان تازه وارد است. وی این موضوع را به تجربه‌های مشترک در دانشگاه، جریان اجتماعی شدن، ایجاد علایق مشترک در طی فرایند تحصیل و آشنایی دانشجویان با یکدیگر نسبت داده است.
- الجاسیر و کوگر (Al-jasir and Cowger, ۱۹۹۳) در پژوهشی در خصوص ۲۱۸ نفر از دانشجویان عربستانی مشغول به تحصیل در کشور آمریکا نتیجه گرفتند که مهارت این دانشجویان در زبان خارجی نمی‌تواند در ارزشهای اساسی آنان تغییری ایجاد کند. وضعیت تحصیلی نمی‌تواند درصد معناداری از پیشرفت فردی یا تغییر در ارزشها را پیش‌بینی کند. نتیجه‌گیری شد که دانشجویان جوان‌تر به لحاظ ارزشی از منش آزادتری برخوردارند. با این حال، در طول سی سال گذشته نتایج مطالعات در حیطه ارزشها در بعضی مواقع بسیار متناقض و غیر همسو بوده است.
- نور بالا و همکاران (Noorbala et al., ۱۹۹۸) در مطالعه خود سلسله مراتب ارزشهای دانشجویان ورودی سالهای ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۰ دانشگاه شاهد و دو سال پس از اشتغال به تحصیل دانشجویان را بررسی و سلسله مراتب ارزشهای دانشجویان را برآورد کردند. نتایج نشان می‌دهد که

ارزشهای دینی و اجتماعی در تمام مراحل تحقیق اولویتهای اول و دوم به شمار می‌روند و ارزش هنری آخرین سنخ ارزشی دانشجویان است. مقایسه ارزشهای دانشجویان نشان می‌دهد که با وجود کاهش ارزشهای دینی، نظری و عمدتاً ارزش سیاسی در سال دوم مطالعات، همواره ارزش مذهبی به‌عنوان ارزش برتر دانشجویان است.

- در پژوهشی با عنوان «بررسی ساختار ارزشی و اولویت ارزشی شهروندان تهرانی» که داریانپور آن را (Daryanpour, ۲۰۰۳) انجام داده، سه فرضیه به روش پیمایش مورد آزمون تجربی قرار گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان و مردان تهرانی ۱۸ سال به بالا است که در نهایت، تعداد ۳۶۵ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. بر اساس نتایج این پژوهش که بر پایه ساختار ارزشی شوارتز انجام گرفته است، ارزشهای حفظ محیط زیست، امنیت برای خانواده، احترام به والدین و بزرگترها، استقلال و آرامش درونی پنج ارزشی بودند که از نظر پاسخگویان اولویت بالایی داشتند. اولویتهای ارزشی جامعه مورد بررسی به ترتیب عبارت بودند از: سنت، امنیت، خیرخواهی، جهان‌گرایی، همنوایی، استقلال، موفقیت، قدرت، انگیزش و لذت. بر پایه این مطالعه اولویت بیشتری برای ارزشهای یاد شده وجود داشت و نتایج ارزشهای دهه‌گانه بیانگر آن است که تفاوت زنان و مردان در نوع‌های ارزشی جهان‌گرایی، برانگیختگی و لذت‌گرایی معنادار بوده است. سن در اولویتهای ارزشی تأثیر داشته و رابطه سن با نوع‌های ارزشی سنت، جهان‌گرایی و همنوایی معنادار بوده است. همچنین، درآمد فرد و درآمد سرپرست خانوار در اولویتهای ارزشی افراد تأثیر داشته است.
- فرج‌پور (Farajpour, ۲۰۰۹) تحقیقی را با عنوان «ارزیابی نظام ارزشهای دانشجویان دانشگاه شاهد و مقایسه آن با ارزشهای اساتید» انجام داد و این نتایج را به دست آورد: ارزش علمی استادان (با $t_{ob}=4/86$ و در سطح معناداری $6-1/96E$) بسیار بیشتر از ارزش علمی دانشجویان و ارزش مذهبی استادان (با $t_{ob}=-3/17$ و در سطح $3-1/66E$) بسیار کمتر از ارزش مذهبی دانشجویان بود و در ارزشهای اقتصادی، هنری، اجتماعی و سیاسی در دو جامعه استادان و دانشجویان تفاوت معنادار مشاهده نشد. مطالعات شوارتز و همکاران نشان می‌دهد که متغیرهای سن، جنسیت و تحصیلات (نظامهای آموزشی) با نظام ارزشها چندان همسویی ندارد.
- اکرامی (Ekrami, ۲۰۰۹) تحقیقی را با عنوان «ارزیابی نظام ارزشهای مدیران دانشگاه پیام نور استان تهران» انجام داد و نتایج نشان داد که رتبه‌بندی نظام ارزشها از این قرار است: ۱. ارزش نظری، ۲. ارزش سیاسی، ۳. ارزش اقتصادی، ۴. ارزش مذهبی، ۵. ارزش اجتماعی و ۶. ارزش هنری. یافته‌های فرعی این پژوهش نیز نشان داد که بین جنسیت با ارزش هنری و جنسیت و سن با ارزش سیاسی مدیران در سطح $0/05$ رابطه معناداری وجود دارد و متغیرهای جنسیت، سن، تجربه خدمتی، تحصیلات و وضعیت استخدام با هیچ یک از متغیرهای دیگر نظام ارزشها رابطه ندارد.
- لطف‌آبادی (Lotfabadi, ۲۰۰۴) در پژوهش خود به ده ارزش فردی، خانوادگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، هنری، نظری، دینی، ملی و جهانی اشاره کرده است.

- شیخی (۲۰۰۱, Sheikhi) با مطالعه نظام ارزشهای معلمان و دانش آموزان به این نتیجه رسید که بین نظام ارزشی این دو گروه با ضریب همبستگی ۰/۴۶ رابطه معنادار وجود دارد. معلمانی که چهار درس فارسی، ریاضی، زیست‌شناسی و دینی را تدریس می‌کردند و رشته تحصیلی آنان هم در همین زمینه بوده است، توسط دانش آموزان گروه نمونه مورد مطالعه بیشتر انتخاب شده بودند و به عنوان معلمان حساس در انتقال ارزشها نقش اساسی داشتند.
- در مطالعه کاشانی (۲۰۰۵, Kashani) با عنوان «بررسی رابطه کارآفرینی مدیر با ویژگیهای شخصیتی و نظام ارزشهای دانش آموزان»، سلسله مراتب نظام ارزشهای دانش آموزان بدین ترتیب به دست آمد: سیاسی، نظری، اقتصادی، هنری، مذهبی و اجتماعی.
- سمائی (۲۰۰۷, Samayy) نیز در مطالعه‌ای سلسله مراتب ارزشهای مدیران دانشگاه شهید بهشتی را چنین بیان می‌کند: نظری، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، مذهبی و هنری.
- حقانی (۲۰۰۷, Haqqani) در مطالعه خود با عنوان «بررسی رابطه کارآفرینی با نظام ارزشهای رؤسا و مدیران نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاههای دولتی ایران» به این نتیجه رسید که ارزشهای رؤسای دانشگاه با مدیران نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه دولتی متفاوت نیست و سلسله مراتب نظام ارزشهای آنها عبارت است از: مذهبی، نظری، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و هنری. در مطالعه حاضر نظام ارزشهای دانشجویان دانشگاه پیام نور استان تهران بررسی شده است. مسئله اصلی در این تحقیق پاسخ به پرسشهای زیر است:
 ۱. نظام ارزشهای دانشجویان در هر یک از سطوح (ارزش نظری، اقتصادی، هنری، اجتماعی، سیاسی، مذهبی) تا چه میزان است؟
 ۲. سلسله مراتب ارزشی دانشجویان کدام است؟
 ۳. آیا ارزشها با ویژگیهای جمعیت شناختی دانشجویان رابطه دارد؟بدین ترتیب، هدف پژوهش حاضر ارتقای ارزشهای مورد نظر در دانشجویان از طریق اندازه‌گیری ارزشها در هر یک از سطوح، تعیین رابطه ارزشهای دانشجویان با ویژگیهای فردی و ارائه پیشنهادها و توصیه‌های لازم به مراکز آموزش عالی و نهادهای ذی‌ربط است.

روش پژوهش

در این مطالعه متغیرها به‌گونه مستقل و وابسته تعریف نشده، اعمال کاربردی صورت نگرفته، متغیری کنترل نشده و به بیان آنچه هست پرداخته شده است. بنابراین، مطالعه از نوع توصیفی است. جامعه آماری مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه پیام‌نور استان تهران در دانشکده‌های علوم انسانی، علوم پایه و کشاورزی است که در رشته‌های مختلف و در مقاطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد در سالهای تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ به تحصیل مشغول بوده‌اند. تعداد دانشجویان کارشناسی و کارشناسی‌ارشد دانشکده علوم پایه و

کشاورزی در مجموع ۳۵۰۰ نفر و تعداد دانشجویان کارشناسی و کارشناسی‌ارشد دانشکده علوم انسانی در مجموع ۲۵۰۰ نفر بوده است. حجم نمونه ۳۵۰ نفر به گونه خوشه‌ای انتخاب و پرسشنامه بر روی افراد گروه نمونه مورد مطالعه اجرا شد. در این پژوهش از پرسشنامه مطالعه ارزشهای آلپورت، لیندزی و ورنون استفاده شده است. گویه‌های این پرسشنامه شامل دو بخش است: بخش اول شامل ۳۰ سؤال دو گزینه‌ای و بخش دوم ۱۵ سؤال ۴ گزینه‌ای است که آزمودنی باید آنها را اولویت‌بندی کند. پرسشنامه مطالعه ارزشها اهمیت نسبی ارزش یا انگیزه‌های اساسی در افراد را می‌سنجد و به ترتیب عبارت است از: نظری یا علمی، اقتصادی، هنری، اجتماعی، سیاسی و مذهبی. همچنین، بر اساس آن نوع گرایش افراد مشخص می‌شود یا به عبارتی، ارزشهای شش‌گانه فرد را به ترتیب نشان می‌دهد. بنابراین، گزینه‌های پرسشهای ۴۵ گانه پرسشنامه مذکور ارزشها را به ۶ گروه طبقه‌بندی می‌کند و نمره‌های فرد در هر گروه مشخص می‌شود. پرسشنامه را مؤلفان بارها اجرا کرده‌اند و در داخل کشور پس از بومی سازی گویه‌های پرسشنامه در گزارشهای پژوهشی متفاوت آمده است و همگی دلالت بر روایی ابزار سنجش دارد. نمونه گزارشهای پژوهشی در تفسیر نتایج ذکر شده است. اعتبار پرسشنامه نظام ارزشها در هر یک از سطوح شش‌گانه نظام ارزشهای دانشجویان برآورد و در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- برآورد اعتبار، همگونی درونی پرسشنامه نظام ارزشهای دانشجویان

متغیر	نماد	اعتبار
ارزش نظری	A	۰/۸۵۷۵۰
ارزش اقتصادی	B	۰/۷۷۴۹۸
ارزش هنری	c	۰/۸۳۲۱۹
ارزش اجتماعی	D	۰/۸۱۳۰۱
ارزش سیاسی	E	۰/۸۲۲۰۶
ارزش مذهبی	F	۰/۷۸۶۸۶

متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش عبارت است از: نظام ارزشهای دانشجویان (ارزش نظری، ارزش اقتصادی، ارزش هنری، ارزش اجتماعی، ارزش سیاسی و ارزش مذهبی)، جنسیت، سن، تأهل، سال ورود به دانشگاه، مقطع تحصیلی، دانشکده و رشته تحصیلی. پس از جمع‌آوری داده‌ها لازم است ابتدا توصیفی از آزمودنیها صورت گیرد و به دنبال آن داده‌ها توصیف و تحلیل شود. توصیف داده‌ها از طریق جدول توزیع فراوانی داده‌ها، نمودار و مشخصه‌های مرکزی و پراکندگی نظام ارزشهای دانشجویان در گروه نمونه مورد مطالعه انجام می‌گیرد. برای تحلیل داده‌ها از مدل T تک نمونه‌ای برای پاسخ به پرسش یکم پژوهش (نظام ارزشهای دانشجویان در هر یک از سطوح تا چه میزان است)، از مدل فریدمن برای پاسخ به پرسش دوم پژوهش (سلسله مراتب ارزشهای شش‌گانه دانشجویان در جامعه مورد مطالعه کدام است)، از مدل همخوانی مجذورکای برای پاسخ به پرسش سوم پژوهش (آیا نظام ارزشها با ویژگیهای فردی

دانشجویان رابطه دارد) استفاده و در پاسخ به پرسش سوم پژوهش هر جا لازم شده است، از مدل رگرسیون چندمتغیری همزمان استفاده شده است.

یافته‌ها

قبل از هرگونه تجزیه و تحلیل داده‌ها، اطلاعات جمعیت شناختی آزمودنیها در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲- ویژگیهای فردی گروه نمونه مورد مطالعه (n=۳۵۰)

ویژگی فردی	متغیر	فراوانی	درصد
-	کل آزمودنیها	۳۵۰	۱۰۰
جنسیت	زن	۲۵۱	۷۱/۷
	مرد	۹۹	۲۸/۳
تاهل	متاهل	۱۰۴	۲۹/۷
	مجرد	۱۸۹	۵۴
	نامشخص	۵۷	۱۶/۳
سال ورود به دانشگاه	ورودی ۸۵ و قبل از آن	۴۶	۹/۴
	ورودی ۸۶	۱۰۶	۳۰/۳
	ورودی ۸۷	۶۰	۱۷/۱
	ورودی ۸۸	۱۳۱	۳۷/۴
مقطع تحصیلی	نامشخص	۷	۲
	کارشناسی	۲۰۵	۵۸/۶
	کارشناسی ارشد	۱۴۵	۴۱/۴
دانشکده محل تحصیل	علوم انسانی	۲۳۳	۶۶/۶
	علوم اجتماعی	۱۴	۴
	علوم پایه	۸۳	۲۳/۷
	سایر دانشکده‌ها	۲۰	۵/۷

چنان که در جدول ۲ نشان داده شده است، بیشتر آزمودنیها دانشجویان دختر، مجرد و ورودی سال ۸۸ هستند و در دانشکده علوم انسانی به تحصیل مشغول اند. برای توصیف داده‌ها مشخصه‌های مرکزی و پراکندگی در جدول ۳ خلاصه شده است.

جدول ۳- مشخصه‌های مرکزی و پراکندگی سن و متغیرهای شش گانه نظام ارزشهای دانشجویان گروه نمونه (n = ۳۵۰)

متغیر	نماد	میانگین	واریانس	انحراف استاندارد	چولگی	کشنیدگی	کمینه	بیشینه	دامنه
سن	AGE	۲۶/۷	۵۲/۵	۷/۲۴۶	-۰/۳۸۵	۴/۱۱۳	۱۹	۵۱	۳۲
ارزش نظری	A	۴۲/۴۶	۴۲/۴۵۴	۶/۵۱۵	-۰/۳۳۵	۰/۱۴۰	۲۷	۵۵	۲۸
ارزش اقتصادی	B	۴۰/۱۹	۳۳/۵۱۱	۵/۷۸۸	-۰/۱۹۳	۱/۳۰۳	۲۵	۵۶	۳۱
ارزش هنری	C	۳۵/۷۱	۵۰/۹۶۲	۷/۱۳۹	-۰/۰۰۸	۰/۳۲۲	۱۹	۵۰	۳۱
ارزش اجتماعی	D	۳۸/۰۲	۲۸/۲۷۴	۵/۳۱۷	-۰/۷۶۶	۰/۹۲۵	۲۳	۴۷	۲۴
ارزش سیاسی	E	۴۱/۵۱	۳۲/۸۰	۵/۷۲	-۰/۰۰۵	-۰/۰۵	۲۹	۵۴	۲۵
ارزش مذهبی	F	۳۸/۴۶	۵۳/۹۵۴	۷/۳۴۵	-۰/۲۲۸	-۰/۱۹۵	۲۱	۵۲	۳۱

چنان که در جدول ۳ نشان داده شده است، میانگین سن دانشجویان در گروه نمونه مورد مطالعه برابر $\bar{X} = 26/722$ و انحراف استاندارد آن $(SD = 7/246)$ و خطای استاندارد میانگین برابر $SE = 0/387$ است و در نتیجه، سن دانشجویان در جامعه با اطمینان زیاد (بیش از ۹۹ درصد) از $26/620$ تا $26/825$ سال و نسبتاً بالاست. در ضمن، سن آزمودنیها از ۱۹ تا ۵۱ و در دامنه ۳۲ سال تغییر می‌کند. مقایسه ارزشهای دانشجویان نیز نشان می‌دهد که بیشترین میانگین به مقدار $42/46$ متعلق به ارزش نظری و کمترین میانگین ارزشها $35/71$ و متعلق به ارزش هنری است، همچنین، بیشترین واریانس به مقدار $53/954$ مربوط به ارزش مذهبی و کمترین واریانس به مقدار $28/274$ مربوط به ارزش اجتماعی است. توزیع ارزشها تقریباً متقارن و کشیدگی توزیعهای ششگانه (بجز ارزش اقتصادی که قدری بلندتر از توزیع نرمال دیده می‌شود)، برابر بلندی توزیع نرمال است.

سؤال اول پژوهش: نظام ارزشهای دانشجویان در هر یک از سطوح تاجه میزان است؟
به دلیل آنکه میانگین نظری ارزشها مشخص نیست، نمی‌توان از مدل t تک نمونه‌ای استفاده کرد. برای پاسخ به پرسش اول پژوهش برای هر یک از ارزشها در جامعه یک فاصله اطمینان ۹۹ درصدی می‌توان نوشت. نتایج در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴- تعیین فاصله اطمینان ۹۹ درصدی برای سطوح شش گانه نظام ارزشهای دانشجویان

متغیر	نماد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	حد پایین	حد بالا
ارزش نظری	A	۴۰/۲۱	۵/۵۸	۰/۲۹۳	۳۹/۴۳	۴۰/۹۸
ارزش اقتصادی	B	۴۰/۳۴	۶/۶۰۹	۰/۳۵۳	۳۹/۳۲	۴۱/۱۶
ارزش هنری	C	۴۲/۲۷	۷/۲۶۶	۰/۳۸۸	۴۱/۲۶	۴۳/۲۸
ارزش اجتماعی	D	۳۷/۹۷	۴/۹۱۷	۰/۲۶۲	۳۷/۲۸	۳۸/۶۵
ارزش سیاسی	E	۴۱/۷۲	۵/۲۱۵	۰/۲۷۸	۴۰/۹۹	۴۲/۴۵
ارزش مذهبی	F	۳۷/۵۱	۶/۵۹۸	۰/۳۵۲	۳۶/۵۹	۳۸/۴۳

چنان که در جدول ۴ نشان داده شده است، حد پایین ارزش مذهبی پایین‌ترین و حد بالای ارزش هنری بالاترین حدود ارزشهاست و از سوی دیگر، حد بالای ارزش مذهبی دانشجویان از حد بالای ارزشهای دیگر کمتر است؛ بدین معنا که ارزش مذهبی با ارزش اجتماعی همپوشانی دارد، ولی پایین‌تر از هر یک از ارزشهای نظری، اقتصادی، هنری و سیاسی است. مقایسه رتبه ارزشها در دانشجویان جامعه مورد مطالعه در پاسخ به سؤال دوم بهتر دیده می‌شود.

سؤال دوم پژوهش: رتبه‌بندی سطوح شش گانه نظام ارزشهای دانشجویان در جامعه مورد مطالعه کدام است؟

برای پاسخ به پرسش دوم پژوهش از مدل فریدمن استفاده و نتایج در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵- رتبه بندی متغیرهای شش‌گانه نظام ارزشهای دانشجویان در جامعه مورد مطالعه

رتبه	میانگین رتبه	نماد	متغیر
۳	۳/۵۷	A	ارزش نظری
۳	۳/۵۷	B	ارزش اقتصادی
۱	۴/۱۱	C	ارزش هنری
۵	۲/۹۳	D	ارزش اجتماعی
۲	۳/۹۶	E	ارزش سیاسی
۶	۲/۸۷	F	ارزش مذهبی
حجم نمونه	مقدار مجذور کای	درجه آزادی	سطح معناداری
۳۵۰	۱۳۱/۱۲۳۳	۵	۰/۰۰۰۰

همان‌گونه که در جدول ۵ مشخص شده است، در جامعه دانشجویان دانشگاه پیام‌نور متغیر ارزش هنری بالاترین رتبه از سطوح ارزشها و در مقابل ارزش مذهبی پایین‌ترین رتبه را دارد و ارزشهای سیاسی، اقتصادی، نظری و اجتماعی در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار دارند.

سؤال سوم پژوهش: آیا نظام ارزشها با ویژگیهای جمعیت شناختی دانشجویان رابطه دارد؟

برای پاسخ به پرسش سوم پژوهش از مدل غیر پارامتری مجذور کای استفاده می‌شود، زیرا برخی ویژگیهای جمعیت شناختی (جنسیت، سن، تأهل، سال ورود به دانشگاه، رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی و دانشکده) مورد مطالعه در این تحقیق در مقیاس اسمی (مقوله‌ای) است. بنابراین، لازم است همه متغیرها از جمله متغیرهای نظام ارزشها نیز از طریق تقسیم به طبقه‌ها به صورت مقوله‌ای درآید.

پس از تصحیح طبقات و رعایت مفروضه‌های مدل، با استفاده از بسته نرم افزاری SPSS تعداد ۳۶ بار مدل همخوانی مجذور کای اجرا و نتایج آن به اختصار در جدول ۶ نشان داده شده است. اگر حضور افراد در خانه‌ها تصادفی یا علی‌السویه باشد، انتظار می‌رود فراوانی افراد در خانه‌ها به نسبت جمعیت آنان باشد و این بدان معناست که اگر فراوانی افراد در خانه‌ها متناسب با جمعیت آنان نباشد، نتیجه می‌دهد که فراوانی افراد در خانه‌ها تصادفی نیست؛ یعنی بین متغیرهای سطری و ستونی رابطه وجود دارد. بدین ترتیب، فرضیه‌های آماری مدل همخوانی مجذور کای به این صورت بیان می‌شود:

H_0 : فراوانی مشاهده شده خانه‌ها برابر فراوانی نظری است. H_A : فراوانی مشاهده شده خانه‌ها برابر فراوانی نظری نیست. در صورتی که فرضیه صفر (در سطح $\alpha=0/05$) رد شود، تلویحاً نتیجه گرفته می‌شود که بین متغیرها رابطه وجود دارد.

جدول ۶- نتایج نهایی اجرای مدل همخوانی مجذور کای برای تعیین رابطه متغیرهای نظام ارزشها با ویژگیهای فردی دانشجویان

متغیر	نماد	جنسیت	تأهل	سن	مقطع تحصیلی	دانشکده	سال ورود
ارزش نظری	A	مجدور کای آلفا = ۰/۰۶ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۶۷ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۸۸ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۰۸ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۱۹ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۶۱ رابطه ندارد
ارزش اقتصادی	B	مجدور کای آلفا = ۰/۰۲ رابطه دارد	مجدور کای آلفا = ۰/۰۴ رابطه دارد	مجدور کای آلفا = ۰/۱۸ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۰۲ رابطه دارد	مجدور کای آلفا = ۰/۰۹ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۲۸ رابطه ندارد
ارزش هنری	C	مجدور کای آلفا = ۰/۰۰ رابطه دارد	مجدور کای آلفا = ۰/۱۶ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۰۰ رابطه دارد	مجدور کای آلفا = ۰/۳۲ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۰۰ رابطه دارد	مجدور کای آلفا = ۰/۰۵۹ رابطه ندارد
ارزش اجتماعی	D	مجدور کای آلفا = ۰/۶۷ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۲۷ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۵۷ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۶۲ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۱۸ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۲۹ رابطه ندارد
ارزش سیاسی	E	مجدور کای آلفا = ۰/۰۸ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۶۵ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۸۸ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۶۴ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۵۰ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۷۱ رابطه ندارد
ارزش مذهبی	F	مجدور کای آلفا = ۰/۱۵ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۹۲ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۷۸ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۱۴ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۵۶ رابطه ندارد	مجدور کای آلفا = ۰/۲۵ رابطه ندارد

از خانه‌های جدول ۶ چنین استنتاج می‌شود که ارزش اقتصادی با جنسیت و تأهل و مقطع تحصیلی ارتباط دارد و ارزش هنری نیز با جنسیت و سن و دانشکده ارتباط دارد. ارزش اقتصادی با مقطع کارشناسی‌ارشد رابطه معنادار دارد. [ارزش اقتصادی در دانشجویان کارشناسی‌ارشد بیشتر از کارشناسی است]. ارزش اقتصادی با جنسیت رابطه دارد [ارزش اقتصادی در دانشجویان مرد بیشتر از دانشجویان زن است] ارزش اقتصادی با تأهل رابطه دارد [ارزش اقتصادی در دانشجویان متأهل بیشتر از دانشجویان مجرد است]. ارزش هنری در دانشجویان دانشکده علوم انسانی کمتر از دانشجویان سایر دانشکده‌هاست. ارزش هنری در دانشجویان مسن بیش از سایر دانشجویان است. ارزش هنری در دانشجویان زن و مرد تفاوت ندارد.

چنان‌که اشاره شد، مدل همخوانی مجذور کای رابطه متغیرهای ارزش هنری و ارزش اقتصادی دانشجویان با جنسیت آنان را تأیید کرد، اما از این مدل نمی‌توان برای تعیین جهت رابطه استفاده کرد.

به همین منظور، برای تعیین رابطه متغیرهای مستقل (از جمله جنسیت) با هر یک از دو متغیر ارزش هنری (C) و ارزش اقتصادی (B) از مدل رگرسیون همزمان استفاده می‌شود. در این مدل رگرسیون متغیرهای مستقل (جنسیت، سن، تأهل، سال ورود به دانشگاه، مقطع تحصیلی، دانشکده و گروه آموزشی و رشته تحصیلی) به صورت دو ارزشی (صفر و یک) در نظر گرفته شد و هر یک از متغیرهای ارزش هنری و ارزش اقتصادی به عنوان متغیر وابسته (با همان مقیاس فاصله‌ای) وارد مدل شدند و بدین ترتیب، دو بار مدل رگرسیون همزمان اجرا شد. در معادله رگرسیون اول که ارزش اقتصادی B متغیر وابسته است، سطح معناداری ضریب جنسیت و مقطع تحصیلی و تأهل کمتر از ۰/۰۵ نیست (ضرایب معنادار نیست)، پس جنسیت و مقطع تحصیلی و تأهل با ارزش اقتصادی B رابطه ندارد. در معادله رگرسیون دوم که ارزش هنری C متغیر وابسته است، سطح معناداری ضریب متغیر دانشکده برابر ۰/۰۱۱ (کمتر از ۰/۰۵) است که نشان می‌دهد متغیر دانشکده با ارزش هنری رابطه دارد. ارزش هنری دانشجویان دانشکده علوم انسانی کمتر از دانشجویان دانشکده‌های دیگر است، چون این ضریب منفی است. سطح معناداری ضریب AGE₁ نشان می‌دهد که ارزش هنری با سن کم رابطه ندارد (۴۹/۰ بیش‌تر از ۰/۰۵ است). سطح معناداری ضریب AGE₂ نشان می‌دهد که ارزش هنری با گروه سنی بین ۲۳ تا ۲۶ رابطه مثبت دارد. سطح معناداری ضریب AGE₃ نشان می‌دهد که اگر سن بین ۲۶/۱ و ۲۹ باشد، ارزش هنری افزایش می‌یابد، پس ارزش هنری با این گروه سنی هم رابطه مثبت دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر ارزیابی نظام ارزشهای دانشجویان دانشگاه پیام‌نور است. پژوهش حاضر بر روی ۳۵۰ نفر دانشجویان دانشگاه پیام نور اجرا شد. دانشجویان به‌صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. مقایسه نتایج به‌دست آمده از این تحقیق با یافته‌های فرج پور و کاشانی در جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مقایسه نتایج فاصله اطمینان ۹۹ درصدی ارزشهای پژوهش حاضر با یافته‌های دیگران

مطالعه‌ها	جامعه	علمی	اقتصادی	هنری	اجتماعی	سیاسی	مذهبی
اکرامی (۱۳۸۸)	مدیران دانشگاه پیام‌نور	۳۹/۷۱-۴۵/۲۲	۳۷/۷۴-۴۲/۶۵	۳۳/۶۹-۳۸/۷۳	۳۵/۷۷-۴۰/۲۸	۳۹/۰۹-۴۳/۹۴	۳۵/۳۶-۴۱/۵۷
کاشانی (۱۳۸۶)	دانش‌آموزان دبیرستان	۴۰/۴۱-۴۳/۰۰	۳۸/۹۵-۴۰/۵۰	۳۷/۲۵-۳۹/۱۵	۳۵/۹۱-۳۷/۱۹	۴۱/۷۱-۴۲/۹۳	۳۶/۱۹-۳۷/۹۵
فرج پور (۱۳۸۳)	دانشجویان دانشگاه شاهد	۳۹/۶-۴۱/۶۵	۴۰/۹۷-۴۲/۳۰	۳۸/۲۹-۴۰/۴۷	۳۷/۴۵-۳۹/۲۵	۴۰/۳۱-۴۲/۳۴	۳۶/۲۲-۳۸/۵۹
محاضر (۱۳۸۹)	دانشجویان دانشگاه پیام‌نور	۳۹/۴۳-۴۰/۹۷	۳۹/۳۲-۴۱/۱۵	۴۱/۲۶-۴۳/۲۷	۳۷/۲۸-۳۸/۶۴	۴۰/۹۹-۴۲/۴۴	۳۶/۵۹-۳۸/۴۲

چنان که در جدول ۷ نشان داده شده است، نظام ارزشها در مطالعه کاشانی در مقایسه با مطالعه فرج‌پور بدین ترتیب است که ارزش مذهبی در هر دو مطالعه بیشترین همپوشانی را دارد و ارزش اقتصادی در مطالعه کاشانی کمترین همپوشانی را با مطالعه فرج‌پور دارد. از سوی دیگر، در مطالعه کاشانی ارزش اجتماعی پایین‌ترین ارزش و ارزش سیاسی بالاترین ارزش را در نظام ارزشها داراست، در صورتی که در مطالعه فرج‌پور ارزش مذهبی پایین‌ترین و ارزش اقتصادی بالاترین ارزش را در میان ارزشها دارد. همپوشانی نظام ارزش مذهبی دو گروه نشان می‌دهد که دو گروه از طیف مذهبی نسبتاً مشابهی هستند و تفاوت ارزش اقتصادی دو گروه نشان می‌دهد که در مطالعه کاشانی پرسشنامه نظام ارزشها روی گروه دانش‌آموزان مدارس غیر انتفاعی و در مطالعه فرج‌پور روی دانشجویان شاهد اجرا شده و تفاوت سنی و تفاوت اقتصادی دو گروه به‌خوبی در جدول ذکر شده نمایان است. بدین ترتیب، ارزش اقتصادی برای دانشجویان مورد مطالعه بیش از گروه دانش‌آموزان اهمیت دارد. در مطالعه حاضر با دو مطالعه کاشانی و فرج‌پور نسبتاً همپوشانی دارد. در مطالعه حاضر ارزش مذهبی پایین‌ترین ارزش و ارزش هنری بالاترین ارزش در میان ارزشهاست. در مطالعه حاضر و مطالعه فرج‌پور ارزش مذهبی پایین‌ترین ارزش است. مقایسه نتایج رتبه ارزشهای مطالعه حاضر و دیگران در جدول ۸ خلاصه شده است.

جدول ۸- مقایسه رتبه ارزشهای مطالعه حاضر با مطالعه‌های دیگر

مطالعه‌ها	جامعه مورد مطالعه	علمی	اقتصادی	هنری	اجتماعی	سیاسی	مذهبی
فرج‌پور	استادان دانشگاه شاهد	۱	۳	۴	۵	۲	۶
قائدرحمتی	مدیران بانک	۲	۱	۴	۵	۳	۶
حقانی	رؤسای دانشگاههای دولتی	۲	۶	۵	۴	۳	۱
سمائی	مدیران دانشگاه شهید بهشتی	۱	۳	۶	۴	۲	۵
اکرامی	مدیران دانشگاه پیام نور تهران	۱	۳	۶	۵	۲	۴
مطالعه حاضر	دانشجویان دانشگاه پیام نور تهران	۳	۳	۱	۵	۲	۶

عوامل و موانعی که ممکن است نتایج این مطالعه را مورد تردید و تهدید قرار دهد، عبارت است از :
 ۱. ابزاری که در تحقیق حاضر به کار رفته، برای جامعه دانشجویی اعتباریابی شده است و برای تعمیم به جوامع دیگر لازم است مجدداً اعتباریابی شود.

۲. ابزار مورد استفاده در تحقیق حاضر ابتدا برای دانش‌آموختگان دبیرستانی که وارد بازار کار می‌شوند توسط مؤلفان ساخته و اجرا شد و بعدها توسط دیگران در موارد مختلف مورد استفاده قرار گرفت، از این نظر تعمیم آن به گروههای سنی دیگر و مقاصد تحقیق لازم است با احتیاط صورت گیرد.

۳. این مطالعه با توجه به نظریه آلپورت تنظیم شده است و لزوماً قابل تعمیم به ارزشهای اسلامی و معنوی و دینی نیست.

پیشنهادها

بر پایه یافته‌های پژوهش پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. با توجه به رتبه ششم ارزش مذهبی، لازم است دانشگاه با همکاری و تشریک مساعی خانواده‌ها و نهادهای ذی‌ربط در جهت تقویت ارزش مذهبی در دانشجویان اقدام لازم به عمل آورد.
۲. لازم است از طریق اجرای پرسشنامه‌های مشابه، به صورت متناوب نظام ارزشهای دانشجویان ارزیابی و در ارتقای ارزشهای مورد نظر تمهیدات لازم پیش‌بینی شود.
۳. بهتر است از روشهای مشاهده و مصاحبه عمیق در کنار پرسشنامه در جمع‌آوری اطلاعات استفاده شود.
۴. انجام دادن تحقیقات طولی در زمینه نظام ارزشهای دانشجویان در دوره‌های زمانی بدو ورود در خلال تحصیل و پس از دانش‌آموختگی آنان می‌تواند برنامه‌ریزان را در تقویت محیط آموزشی و بنیانهای مذهبی دانشجویان توانمند و یاری کند.
۵. پیشنهاد می‌شود نتایج این پژوهش و پژوهشهای مشابه در اختیار نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاهها قرار گیرد تا برای اعتلای ارزشهای مذهبی برنامه‌ریزی مناسب صورت گیرد.
۶. پیشنهاد می‌شود این مطالعه در دانشگاههای دیگر انجام شود و نتایج آن در اختیار دستگاههای مسئول قرار گیرد.

References

۱. Allport, Gordon W., Vernon, Philip E. and Lindzey, Gardner (۱۹۷۰); *Study of Values, Boston*; Houghton Mifflin.
۲. Al-jasir and Cowger, Charles D. (۱۹۹۳); *Social Cultural and Academic Factors Associated with Adjustment of Student in United States*.
۳. Daryapour, Z. (۲۰۰۳); *Structure of Values and Value Priorities of the Citizens of Tehran*; Tehran: Iranian Culture, Number Thirty-seven (in Persian).

۴. Ekrami, Mahmoud (۲۰۰۹); *Assessing the Value of Payam Noor University of Tehran Managers*; Research Project (Unpublished) (in Persian).
۵. Farajpour (۲۰۰۴); *Assessing the Value of University Professors in Comparison with Values*; Higher Education Research Institute of Management Planning, Thesis, Unpublished (in Persian) .
۶. Godet, M. (۱۹۹۴); *From Anti Cipation to Action*; Unesco_Publishing. Greenfield, T. B. (۱۹۸۴); *Leaders and Schools: Willfulness and Non – natural Order in Organizations*; in T. J. Sergivanni and J . E . Carbaiiy (Eds); *Leadership and Organization Culture: New Perspectives on Administrative Theory and Practice*; Urbana and Chicago: University of Illionis Press, pp. ۱۴۲ – ۱۶۹.
۷. Haqqani, MA. (۲۰۰۷); *The Relationship between the Values of Entrepreneurship and Executive Directors Representing the Supreme Institution in the State's Universities*; Research, Public Management Training Center (in Persian).
۸. Helkma, K., Uutela, A., Pohjanheimo, E., Salminen, Koponen and Leenarantanen-va NTSI (۲۰۰۳); *Moral Reasoning and Values in Medical School*.
۹. Inglehart, Ronald (۲۰۰۰); *Globalization and Postmodernism Values*; The Centre for Strategic and International Studies of the Massachusetts Institute of Technology.
۱۰. Kashani, M. (۲۰۰۵); *Predicted Values of the Students based on their Personality Traits and Entrepreneurial Managers*; Thesis (Unpublished), London (in Persian).
۱۱. Lindsay, Paul and Knox, William E. (۱۹۸۶); “Continuity and Change in Work Values among Yong Adults: A Longitudinal Study”; the University of Chicago, AJS, Vol. ۸۹. No. ۴, pp. ۹۱۹-۹۳۱, /?PUB=۱۰۳۳۵۸۳۴۰ @ showStat=Ratings. WWW.getcited.org.
۱۲. Lotfabadi, Hussein(۲۰۰۴); “Theory and the Scale for Measuring the Values of Young's Students”; *Journal of Educational Innovation*, No. ۲, pp. ۳۲-۵۸ (in Persian).

۱۳. Mohammad Khalifa, Abdul Latif(۱۹۵۶); *Examined the Psychological Transformation of Values*; Translated by Seyyed Hossein CD Publishing Hosting.
۱۴. Mohan, J.T. and Sheoran, R.(۱۹۸۶); "Altruistic Behavior of Adolescents in Relation to Personality and Values"; *Perspective in Psychological Research*, Vol. ۹, No. ۱, pp. ۳۱-۳۵.
۱۵. Noorbala et al. (۲۰۰۷); "Hierarchy of Values in University Students During the Years ۱۳۷۴to ۱۳۸۰"; *Journal of Civil Engineering - Bimonthly Scientific Research in Universities - in the Fourteenth* (in Persian).
۱۶. Naqibzadeh (۲۰۰۳) ; *Introduction to Philosophy*; Tehran. Publications, Pure, Sixth Edition (in Persian).
۱۷. Schwartz, S. H(۱۹۹۹); A Theory of Cultural Values and some Implications for Work; *Applied Psychology: An International Review*, Vol. ۴۸, No. ۱. pp. ۲۳-۴۷.
۱۸. Sheikhi, SH. (۲۰۰۱); Examined the Relationship between Teacher Values and the Values of Secondary School and University Students in Shiraz; M.Sc. Thesis, Shiraz University (in Persian).
۱۹. Simadi, F. A. and Kamali, M.A. (۲۰۰۴); *Assessing the Value Structure among United Arab Emirates University Students Social Behavior and Personality*; pp.۱۹-۳۰.
۲۰. Samayy, Fahimeh (۲۰۰۷); Concerning Entrepreneurial Values and System Administrators Martyr Beheshti University; Thesis, University of the South (in Persian).
۲۱. Smith, P.B. and Schwartz, S.H.(۱۹۹۷); Values; in J.W. Berry, M.H. Segall and C.Kagitcibasi (Eds); *Hand Book of Cross-cultural Psychology*; Boston:Allyn and Bacon. Vol. End, pp.۷۷ -۱۱۸.